

PRETEACHING

- 1** De kinderen met een vertraagde technische leesontwikkeling (type 1), lezen vóór de les de tekst 'Toverdrank' door met een maatje of een tutor. Met de kinderen met een geringe woordenschat en achtergrondkennis en/of geringe begrips-vaardigheden (type 2, 3 en 4) (zie algemene handleiding blz. xx), neem je van tevoren een aantal cruciale begrippen uit de tekst 'Toverdrank' door. Neem hierin de kinderen met een vertraagde technische leesontwikkeling mee.

Graaf Sandwich

- 2** Laat het boek zien op het digibord of in het echt. Vertel dat de kinderen in de begrijpend leesles een tekst gaan lezen uit dit boek. Lees samen enkele titels voor Hete hond (hot dog), Gratis kauwgom, Gele ketchup. Vertel dat het een boek is met grappige teksten over dingen die met eten te maken hebben. Het is geschreven door Jan Paul Schutten. Feitjes die leuk zijn om te weten noem je wetenswaardigheden. Omdat alle feitjes in dit boek over eten of drinken gaat, noemt hij deze feitjes 'etenswaardigheden'. Dit woord bestaat niet en is door de schrijver verzonnen. De tekst die de kinderen gaan lezen heet Toverdrank. Laat een (willekeurig) stripboek van Asterix en Obelix zien. Zoek een pagina op waarbij Asterix uit de grote kookpot een lepel vol toverdrank krijgt. Laat zien dat hij van die drank ongelooflijk sterk wordt.
- 3** Bespreek de volgende cruciale begrippen aan de hand van een verhaal.

*In de tekst wordt nog een toverdrank beschreven: cola. Daarin zaten vroeger **cocabladeren**. Daarvan kun je een drug maken: **cocaïne**. Als je een drug neemt, voel je je in het begin heel fijn. Het gevaar van een drug is dat je er verslaafd aan kunt raken. Dan kun je niet meer zonder. In Pepsi-cola zit **pepsine**. Dat is een stofje dat je oppept. Als je opgepept wordt, voel je je weer fit, voel je je minder moe. In Pepsi-cola zit ook **kolanoot**. Ook dit stofje kan je oppeppen, dus snel fit laten voelen.*

Losse woorden

- **de apotheker:** Een apotheker is iemand die medicijnen maakt en verkoopt.
- **spectaculair werken:** bijzonder goed werken.
- **het ingrediënt:** dat wat in een product zit. Meel, water en zout zijn ingrediënten van brood.
- **de spijsvertering:** alles wat we eten en drinken (alle spijzen) wordt door ons lichaam verteerd. Alle voedingsstoffen voor ons lichaam worden er uitgehaald. Alles wat overblijft poepen we weer uit.

Achtergrondinformatie

- **Gallië:** deel van Frankrijk, waar Asterix en Obelix wonen. Door de toverdrank van de Galliërs zijn ze niet te verslaan door de Romeinen.

LESDOEL

- Je leert dat een schrijver soms een titel kiest om de nieuwsgierigheid van lezers op te wekken.

TEKSTGENRE

- beschrijving

MATERIAAL

- een (willekeurig) stripboek Asterix en Obelix
- een flesje cola en twee glazen
- brontekst 'Toverdrank'
- printblad les 1

LESDUUR

- 45 minuten

INTRODUCTIE

⌚ 05 min

Trigger

- 1** Vraag twee 'vrijwilligers' om een toverdrank te proeven. Schenk twee glaasjes cola in zonder dat ze zien dat het om cola gaat. Laat de kinderen beschrijven wat ze proeven. (Bijvoorbeeld: er zit 'prik' in, suiker, cola). Vraag of ze al merken dat de toverdrank werkt. Als ze iets merken, laat hen dat dan verwoorden.
- 2** Vertel de kinderen dat ze een tekst gaan lezen met de titel Toverdrank. Kennen ze verhalen waarin het drinken van een toverdrank een rol speelt? Toon zo mogelijk een stripboek van Asterix en Obelix. Vertel dat Asterix de hoofdpersoon is in dit stripboek. Als Asterix de toverdrank krijgt wordt hij ongelooflijk sterk.

INSTRUCTIE

⌚ 05 min

Lesdoel

- 1** Bespreek het lesdoel: Je leert dat een schrijver soms een titel kiest om de nieuwsgierigheid van de lezers op te wekken.
- 2** Herhaal de titel: Toverdrank. Vertel dat de titel niet alleen vertelt waar een tekst over gaat, maar dat je daar als schrijver ook mee kunt spelen. Met een titel kun je de nieuwsgierigheid van een lezer opwekken. Een schrijver moet er altijd wel voor zorgen dat deze 'speelse' titel klopt met de inhoud van de tekst.
- Dit moet je weten**
- 3** Bespreek het blokje Dit moet je weten: Een goede titel vertelt waar de tekst over gaat. Een schrijver kan een titel kiezen om lezers nieuwsgierig te maken. Je maakt als lezer een voorspelling waar de tekst over gaat. Tijdens het lezen ga je na of je voorspelling klopt. Je bedenkt waarom de schrijver voor deze titel heeft gekozen.
- 4** Maak het concreet door te modellen. Lees de eerste alinea tot en met 'Hij komt net als Asterix uit Gallië, nou ja Frankrijk' hardop voor. 'De titel is toverdrank. Die titel past in ieder geval goed bij het eerste stuk van de tekst, want die gaat over de stripheld Asterix. Ik weet dat Asterix in elk verhaal een toverdrank krijgt waardoor hij heel sterk wordt. Eens verder lezen. Het gaat ook over een apotheker die op zoek was naar een soort wondermiddel. Een apotheker is iemand die medicijnen maakt of verkoopt. Hier staat dat het hem gelukt was om zo'n drankje te maken. Zou dat dan ook een toverdrank zijn? Maar toverdranken bestaan toch niet? Ik ben benieuwd waarom de schrijver dit dan toch een toverdrank noemt'.

lees verder ▶

Controle van begrip

- Ga na of de kinderen begrijpen dat het belangrijk is om op de titel van een tekst te letten. Een schrijver denkt na over de titel die hij boven zijn tekst zet. Daar heeft hij een bedoeling mee. Een titel vertelt waar een tekst over gaat. Een schrijver kan ook een titel bedenken om de lezers nieuwsgierig te maken.

LEZEN

🕒 10 min

- Deel de tekst 'Toverdrank' uit. Lees de tekst hardop voor of laat de kinderen de tekst in tweetallen lezen, waarbij de kinderen om en om een alinea hardop lezen. Laat ze met de pen lezen. Geef de kinderen een leesopdracht mee:
 - Laat ze extra letten op de relatie tussen titel en tekst. Laat hen die woorden of zinnen omcirkelen die iets met deze titel te maken hebben.
- Vraag de kinderen na het lezen van de tekst, de tekst nog eens door te lezen en woorden te onderstrepen die ze niet kennen én cruciaal zijn voor het begrijpen van de tekst. Bespreek kort de woorden die de kinderen onderstreept hebben. Ga met de kinderen na of het belangrijk is om de betekenis van deze woorden te kennen voor het begrijpen van de tekst. Cruciale begrippen in deze tekst zijn: *de apotheker, cocabladeren, cocaïne, spectaculair, pepsine, spijsvertering, kolanoot, ingrediënten*. Laat de kinderen proberen om de betekenis van deze cruciale woorden uit de tekst te achterhalen. Concludeer dat veel van deze cruciale begrippen in de tekst zelf uitgelegd worden of waarvan de betekenis te achterhalen is door de zinnen daar om heen te lezen.
- Snelsesantiseer eventueel de woorden waarbij het de kinderen niet lukt om de betekenis af te leiden uit de tekst. Zie de omschrijvingen of illustraties bij pre-teaching. Naast deze cruciale begrippen komen er relatief veel eigennamen en aardrijkskundige namen in de tekst voor. Soms is het lastig om deze woorden uit te spreken, maar meestal zijn deze onbekende namen minder belangrijk voor het begrijpen van een tekst.

OPDRACHTEN

🕒 10 min

- Deel de opdrachten uit. Hanteer de werkvorm *Om de beurt*. Laat ook de zwakke lezers zoveel mogelijk samen met een maatje de opdrachten maken.

Voor het samenstellen van tweetallen, zie de algemene handleiding, blz. xx.

- De kinderen gaan met de opdrachten aan de slag. Stimuleer hen de tekst, of delen daarvan, herhaald te lezen. Laat hen bewijzen zoeken in de tekst.
- Loop tijdens het maken van de opdracht rond in de klas. Volg wat kinderen bespreken. Ga na wat interessant is om zo meteen in de klassikale nabespreking aan de orde te stellen.

Verlengde instructie

- Kies er eventueel voor om enkele zwakke lezers uit te nodigen bij de instructietafel. Neem met hen de opdrachten door. Leg hierbij accent op het met begrip lezen van de tekst, niet op het invullen van de 'goede' antwoorden op het opdrachtenblad. Doe hardop denkend voor hoe je verbanden legt tussen de woorden, zinnen en de titel van de tekst. Laat zien en horen hoe je jouw voorspelling waar nodig tijdens het lezen bijstelt.

BESPREKING VAN DE TEKST

🕒 10 min

- Bespreek samen de opdrachten. Leg hierbij het accent op het met elkaar nadenken over de tekst, en zie de opdrachten hierbij als middel. Hanteer bij het bespreken het interactieve kaatsmodel (zie algemene handleiding, blz. xx), waarbij alle kinderen steeds uitgedaagd worden om na te denken over de tekst en te reageren op elkaar.
- Hier tref je enkele suggesties voor mogelijke antwoorden. Het doel van de bespreking is om van elkaar te leren bij het (leren) begrijpen van een tekst. Het gaat niet om controle van de gemaakte opdrachten.
 - Opdracht 1:** Zowel Femia als Mo kan gelijk hebben. Femia kan zeggen: 'het gaat om de toverdrank van Asterix, de Marianiwijn en om cola, dus om drie drankjes'. Mo kan zeggen dat er twee soorten cola zijn: Coca-Cola en Pepsi-Cola. Dus in totaal om vier drankjes.
 - Opdracht 2:** De makers van deze drankjes zijn apotheker of arts. Zowel een arts als een apotheker houden zich bezig met medicijnen. Een arts schrijft ze voor, een apotheker maakt ze. Het is waarschijnlijk geen toeval. N.B. In de tekst staat niet wat het beroep is van de bedenker van de toverdrank van Asterix. In ieder Asterixboek staat dat de toverdrank wordt gemaakt door een druïde. Een druïde was altijd een wijze man, die vaak niet alleen een priester, maar ook rechter én arts was.
 - Opdracht 3:** Er zijn twee soorten cola. Coca-Cola is bedacht door Pemberton. Pepsi-Cola door iemand anders in het noorden van Amerika. Het kan zijn dat de bedenker van Pepsi-Cola niet wist dat iemand anders ook een soort cola uitgevonden had. In de tekst staat dat het recept van Coca-Cola geheim is. De bedenker van Pepsi-Cola wist in ieder geval niet wat er in Coca-Cola zat, dus hij heeft Pepsi-Cola zelf bedacht en is dus ook bedenker van cola. Of: In de tekst staat: Een paar jaar na Pemberton vond een apotheker een drankje uit. Pepsi-Cola is later bedacht dan Coca-Cola, dus is Pemberton de bedenker van cola.
 - Opdracht 4:** Alinea 1, bijvoorbeeld: Ja, want deze alinea gaat over de toverdrank van Asterix en over het wonderdrankje van apotheker Mariani. Alinea 2, bijvoorbeeld: Ja, want hij maakte een drankje zonder alcohol dat prima smaakte. Nee, want in deze alinea kun je niet lezen of het drankje ook goed werkte. Ja, want als je alinea 3 leest weet je dat het cola oppept en je fit laat voelen. Er zitten bijna dezelfde ingrediënten in, dus dit drankje is ook een toverdrankje. Alinea 3, bijvoorbeeld: Ja, want het drankje pepte je op en zorgde dat je je snel weer fit voelde. Alinea 4, bijvoorbeeld: Ja, want net als bij het toverdrankje van Asterix is het een geheim recept.

AFSLUITING EN REFLECTIE

🕒 5 min

- Kom terug op het lesdoel en leg de kinderen de volgende vraag voor: Als de schrijver de lezers nieuwsgierig wilde maken met de titel Toverdrank, heeft hij dan zijn doel bereikt? Gebruik bij je antwoord 'bewijzen' uit de tekst. Bijvoorbeeld: Ja, want de schrijver had ook kunnen kiezen voor de titel Cola, of voor de titel De ontwikkeling van cola. Door de titel Toverdrank te kiezen, worden lezers waarschijnlijk nieuwsgierig naar de inhoud van deze tekst.
- Vertel de kinderen dat jullie in de volgende les zullen proberen om achter de geheime ingrediënten van Coca-Cola kunnen komen. Als de kinderen alvast op zoek willen gaan naar deze geheime formule, dan mag dat uiteraard.